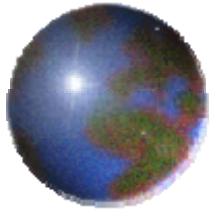

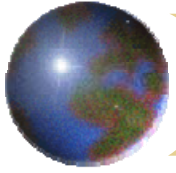
MEĐUNARODNO PRIVATNO PRAVO

Milena Đorđević

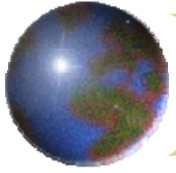

MERODAVNO PRAVO

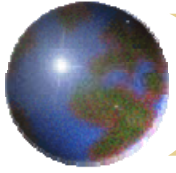

Međunarodno statusno pravo

- Sticanje pravne i poslovne sposobnosti, odnosno njena ograničenja, kao i starateljstvo
- Prestanak pravne i poslovne sposobnosti proglašenjem nestalog za umrlim
- Status pravnih lica

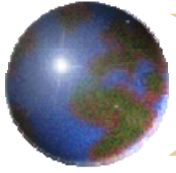
- **Pravna sposobnost** – sposobnost lica da bude nosilac prava i obaveza
- **Poslovna sposobnost** – sposobnost lica da svojim radnjama stiče prava ili obaveze
  - Ograničenja: duševna bolest, nesposobnost za rasuđivanje, alkoholizam, narkomanija, rasipništvo, udaja (?!) itd.
- **Starateljstvo** – briga koju vodi staralac pod nadzorom države nad ličnošću i imovinom lica za koje pravni poredak smatra da nije u stanju da se samo stara o svojim poslovima, ili maloletnika bez roditelja

Tačka vezivanja: državljanstvo

BIPATRIDI: Član 11

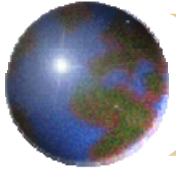
1. Ako lice koje je jugoslovenski državljanin ima i državljanstvo neke druge države, za primenjivanje ovog zakona smatra se da ima samo jugoslovensko državljanstvo.
2. Ako lice koje nije jugoslovenski državljanin ima dva ili više stranih državljanstava, za primenjivanje ovog zakona smatra se da ima državljanstvo one države čiji je državljanin i u kojoj ima prebivalište.
3. Ako lice iz stava 2. ovog člana nema prebivalište ni u jednoj od država čiji je državljanin, za primenjivanje ovog zakona smatra se da ima državljanstvo one države čiji je državljanin i s kojom je u najbližoj vezi.

Tačka vezivanja: državljanstvo

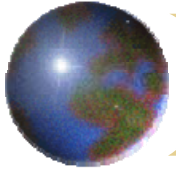
APATRIDI: Član 12

1. Ako lice nema državljanstvo ili se njegovo državljanstvo ne može utvrditi, merodavno pravo određuje se prema njegovom prebivalištu.
2. Ako lice iz stava 1. ovog člana nema prebivalište ili se ono ne može utvrditi, merodavno pravo određuje se prema njegovom boravištu.
3. Ako se ni boravište lica iz stava 1. ovog člana ne može utvrditi, merodavno je pravo Savezne Republike Jugoslavije.

Pravo merodavno za pravnu i poslovnu sposobnost (Član 14)

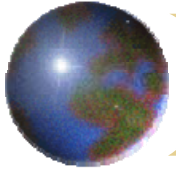
1. Za pravnu i poslovnu sposobnost fizičkog lica merodavno je pravo države čiji je ono **državljanin**.
2. Fizičko lice koje bi prema pravu države čiji je ono državljanin bilo poslovno nesposobno, *poslovno je sposobno ako ima poslovnu sposobnost po pravu mesta gde je nastala obaveza.*
3. Za lišenje ili ograničenje poslovne sposobnosti fizičkog lica merodavno je pravo iz stava 1. ovog člana.
4. Odredba stava 2. ovog člana *ne primenjuje se na porodične i nasledne odnose.*

Lice L, državljanin Tajlanda star 19 godina, doselio se u Beograd sa svojim roditeljima, takođe tajlandskim državljanima, zastupnicima tajlandske kompanije u Beogradu. Kako nije želeo da stanuje sa roditeljima, L je zaključio ugovor o zakupu stana u kome bi živeo sam. Pošto nije platio nekoliko stanarina, stanodavac ga je tužio Prvom osnovnom sudu u Beogradu. U odgovoru na tužbu L je istakao da ugovor o iznajmljivanju stana nije punovažan jer se L, prema sekciji 19 Građanskog i trgovinskog zakonika Kraljevine Tajland smatra maloletnikom do navršene dvadesete godine života pa, shodno sekciji 21 istog Zakonika, njegovi zakonski zastupnici moraju da daju saglasnost prilikom zaključenja svakog pravnog posla koji L preduzme da bi pravni posao bio punovažan. Zakonski zastupnici L nisu dali saglasnost za zaključenje spornog ugovora o zakupu stana. Kakvu odluku će doneti sud RS u pogledu ocene poslovne sposobnosti L za zaključenje ugovor o zakupu stana?

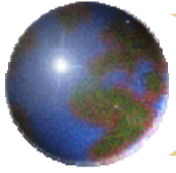
- a) L nije bio poslovno sposoban, jer se poslovna sposobnost prema ZMPP-u procenjuje isključivo prema pravu državljanstva lica u odnosu na koje se poslovna sposobnost utvrđuje,
- b) za ovo pitanje je inače merodavno tajlandsko pravo, ali će njegova primena biti otklonjena sa pozivanjem na institut izigravanja zakona, te neće biti prepreka za utvrđivanje postojanja poslovne sposobnosti lica L,
- c) L je bio poslovno sposoban, jer je poslovno sposoban po srpskom pravu koje je merodavno kao pravo mesta nastanka obaveze,
- d) sud RS će otkloniti primenu tajlandskog prava pozivanjem na teoriju stečenih prava, te će u predmetnom sporu sud RS utvrditi da je lice L bilo poslovno sposobno za zaključenje spornog ugovora.

A ima 19 godina, državljanin je Azerbejdžana, došao je u Beograd da studira u okviru programa srpsko-azerbejdžanske univerzitetske saradnje i želi da iznajmi stan u Beogradu. Međutim, prema azerbejdžanskom pravu, poslovna sposobnost se stiče sa navršenom 21 godinom života. Da li će ugovor o zakupu koji zaključi A biti punovažan?

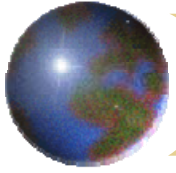
- a) hoće,
- b) neće, jer A nije poslovno sposoban,
- c) neće, jer u Srbiji stranci ne mogu da iznajmljuju nekretnine,
- d) punovažnost ugovora zavisi od ispunjenosti uslova reciprociteta.

Pravo merodavno za starateljstvo

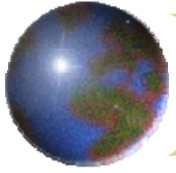
(Član 15)

- Za stavljanje pod starateljstvo i prestanak starateljstva, kao i za odnose između staraoca i lica pod starateljstvom (štićenika), merodavno je pravo države čiji je **državljanin** lice pod starateljstvom.
- Privremene zaštitne mere prema stranom državljaninu i prema licu bez državljanstva koji se nalaze u Saveznoj Republici Jugoslaviji određuju se *po pravu Savezne Republike Jugoslavije* i traju dok nadležna država ne donese odluku i ne preduzme potrebne mere.
- Odredba stava 2. ovog člana primenjuje se i u pogledu zaštite imovine odsutnog stranog državljanina i lica bez državljanstva koja se nalazi na teritoriji Savezne Republike Jugoslavije.

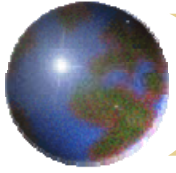
Proглаšenje nestalog lica umrlim (Član 16)

Za proglašenje nestalog lica umrlim merodavno je pravo države čiji je **državljanin** bilo to lice *u vreme nestanka*.

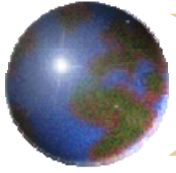
Sposobnost pravnih lica (Član 17)

1. Pripadnost pravnog lica određuje se po *pravu države po kome je ono osnovano*.
  - ⊕ Pravna sposobnost, obim poslovne sposobnosti, organi lica, zastupnici, obaveza vođenja poslovnih knjiga, pretpostavke za prestanak itd
2. Ako pravno lice ima *stvarno sedište* u drugoj državi (*sedište organa uprave*), a ne u onoj u kojoj je osnovano i po pravu te druge države ima njenu pripadnost, smatraće se pravnim licem te države.

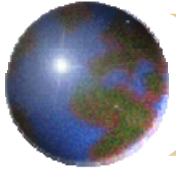
Pravno lice je osnovano u državi A, njegova poslovna uprava se sastaje u državi B, a ima filijale u državama F1 i F2. Države A i B prihvataju teoriju inkorporacije pri određivanju nacionalne pripadnosti pravnog lica, dok države F1 i F2 prihvataju teoriju stvarnog sedišta. Prema srpskom ZMPP-u, smatraće se da ovakvo pravno lice ima pripadnost:

- a) države A,
- b) države B,
- c) države F1,
- d) države F2,
- e) države sa kojom sudija oceni da je opisano pravno lice u najbližoj vezi.

Prema srpskom ZMPP-u, smatra se da pravno lice ima pripadnost:

- a) isključivo, države po čijem pravu je osnovano,
- b) isključivo, države u kojoj mu se nalazi stvarno sedište,
- c) alternativno, države po čijem pravu je osnovano ili u kojoj mu se nalazi stvarno sedište,
- d) države po čijem pravu je osnovano, a ako mu se stvarno sedište ne nalazi u državi osnivanja, onda se smatra da pravno lice ima pripadnost države stvarnog sedišta,
- e) države po čijem pravu je osnovano, a ako mu se stvarno sedište ne nalazi u državi osnivanja i ta država takvo pravno lice smatra svojim, onda se smatra da pravno lice ima pripadnost države stvarnog sedišta.

Međunarodno nasledno pravo

● Zakonsko

- Krug naslednika, zakonski nasledni red, veličina delova, nužni deo, trenutak sticanja nasledstva, isključenje od nasleđivanja, odricanje od nasleđa, odgovornost za dugove ostavioca itd.

● Testamentalno

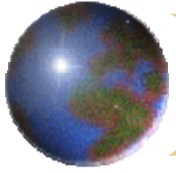
❏ Testamentalna sposobnost

- Starosna granica, sposobnost za rasuđivanje.

❏ Sadržina

- Osnov pozivanja na nasleđe, trenutak sticanja, uslovi i rokovi naloženim naslednicima, legat, nalog, pitanje nužnog dela, mane volje i uticaj na sudbinu testamenta, opoziv, odgovornost za dugove ostavioca itd.

❏ Forma testamenta

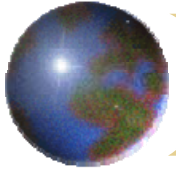

Pravo merodavno za nasleđivanje

Član 30

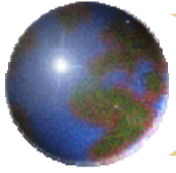
1. Za nasleđivanje merodavno je pravo države čiji je **državljanin** bio ostavilac *u vreme smrti*.
2. Za sposobnost za pravljenje testamenta merodavno je pravo države čije je **državljanstvo** zaveštalac imao *u momentu sastavljanja testamenta*.

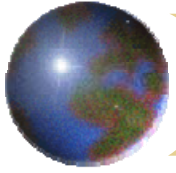

Italijanski državljanin S.B. Je preminuo bez testamenta u Srbiji gde se nalazilo i njegovo poslednje prebivalište i čitava zaostavština.

- ❖ Koje je pravo merodavno?
- ❖ Neposredno pred smrt S.B. stekne srpsko državljanstvo. Koje je pravo merodavno?

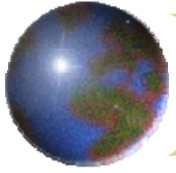
- S, državljanin Belgije, sa poslednjim prebivalištem u Nemačkoj, ostavi iza sebe nekretnine u Francuskoj i Srbiji, kao i pokretnosti u Srbiji. Koje je pravo merodavno ako:
  - Belgija predviđa pravo poslednjeg prebivališta za pokretne a *lex rei sitae* za nepokretne stvari.
  - Nemačka predviđa *lex nationalis* ostavioca kao tačku vezivanja.
  - Francuska sadrži istu kolizionu normu kao Belgija.

Pred srpskim sudom raspravlja se pokretna zaostavština čileanskog državljanina. Primenjujući odredbu člana 30 ZMPP, koja kao merodavno pravo za nasleđivanje predviđa pravo države čije je državljanstvo imao ostavilac u trenutku smrti, sudija kao merodavno određuje čileansko pravo. Međutim, ostaviočev sin, koji je ujedno i očev jedini naslednik, traži od suda da na nasleđivanje primeni srpsko pravo i navodi sledeće argumente: o nasleđivanju se raspravlja u vanparničnom, a ne u parničnom postupku; ostavilac je imao poslednje prebivalište u Srbiji gde je i umro; poslednji put je boravio u Čileu dvadeset godina pre smrti; sva njegova pokretna imovina se nalazi u Srbiji; ostaviočev sin (jedini naslednik) je rođen u Srbiji, oženjen je srpskom državljanicom i ima srpsko državljanstvo; u Srbiji nema čileanske ambasade i Čile je daleko, pa je sadržaj čileanskog prava teško saznati; troškovi postupka bi bili niži i postupak bi se brže sproveo kad bi se umesto čileanskog primenilo srpsko pravo. Da li će srpski sudija prihvatiti ovaj zahtev?

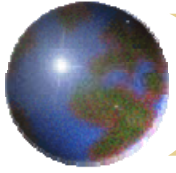
- a) hoće,
- b) neće.

Kratko (u jednoj rečenici) obrazložite odgovor:

Sposobnost za sastavljanje zaveštavnja se u međunarodnom privatnom pravu RS ocenjuje prema:

- a) pravu države čije je državljanstvo imao ostavilac u trenutku smrti,
- b) isključivo prema pravu Srbije,
- c) pravu države čije je državljanstvo imao ostavilac u trenutku sastavljanja zaveštanja,
- d) prema pravu koje je ostavilac u zaveštanju izabrao,
- e) pravu koje je, prema ZMPP-u, merodavno za zakonsko nasleđivanje.

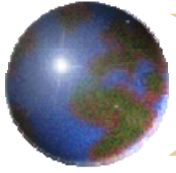

Forma testamenta (Član 31)

1. Testament je punovažan u pogledu oblika ako je punovažan **po jednom od sledećih prava:**
  - 1) po pravu mesta gde je testament sastavljen;
  - 2) po pravu države čiji je državljanin bio zaveštalac bilo u vreme raspolaganja testamentom bilo u vreme smrti;
  - 3) po pravu zaveštaočevog prebivališta bilo u vreme raspolaganja testamentom bilo u vreme smrti;
  - 4) po pravu zaveštaočevog boravišta bilo u vreme raspolaganja testamentom bilo u vreme smrti;
  - 5) po pravu Savezne Republike Jugoslavije;
  - 6) za nepokretnost - i po pravu mesta gde se nepokretnost nalazi.
2. Opozivanje testamenta je punovažno u pogledu oblika ako je taj oblik punovažan po bilo kom pravu prema kome je, u skladu sa odredbama stava 1. ovog člana, testament mogao biti punovažno sastavljen.

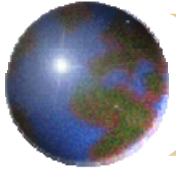
+ Haška konvencija o sukobu zakona kod forme testamentalnih raspolaganja iz 1961

++ Konvencija UN o jednoobraznom zakonu o obliku međunarodnog testamenta iz 1973

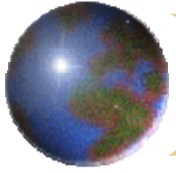
Formalna punovažnost zaveštanja pred sudom RS može da se ceni prema:

- a) pravu države gde je zaveštanje sastavljeno,
- b) isključivo prema pravu Srbije,
- c) prema pravu koje je ostavilac u zaveštanju izabrao,
- d) pravu koje je, prema ZMPP-u, merodavno za zakonsko nasleđivanje.

Prema kolizionom pravu RS, za formalnu punovažnost zaveštanja merodavno je:

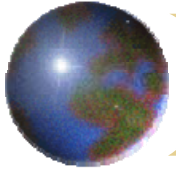
- a) pravo poslednjeg državljanstva ostavioca,
- b) pravo državljanstva ostavioca u trenutku raspolaganja zaveštanjem,
- c) kumulativno, pravo državljanstva ostavioca u trenutku raspolaganja zaveštanjem i pravo mesta sastavljanja zaveštanja.

Sud RS je raspravljao pokretnu zaostavštinu lica A, austrijskog državljanina sa poslednjim prebivalištem u Srbiji. A je za sobom ostavio zaveštanje koje je sastavio prilikom svog poslednjeg letovanja na Tajlandu. Sud RS je utvrdio da je zaveštanje formalno punovažno prema srpskom pravu. Međutim, jedan od naslednika je uložio žalbu na rešenje o nasleđivanju, ističući da je prvostepeni sud pogrešno primenio materijalno pravo jer zaveštanje nije punovažno prema tajlandskom pravu.

Da li će žalba naslednika biti prihvaćena? Kratko (u jednoj rečenici) obrazložite odgovor

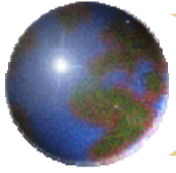

Međunarodno porodično pravo

● Merodavno pravo za:

- ❑ Zaključenje braka
- ❑ Poništaj/nevažnost braka
- ❑ Razvod braka
- ❑ Dejstva braka
- ❑ Imovinske odnose u vanbračnoj zajednici
- ❑ Odnose između roditelja i dece
- ❑ Izdržavanje
- ❑ Usvojenje

Pravo merodavno za materijalne uslove zaključenja braka i formu braka

Član 32

1. U pogledu uslova za zaključenje braka merodavno je, za svako lice, pravo države čiji je ono **državljanin** u vreme stupanja u brak.

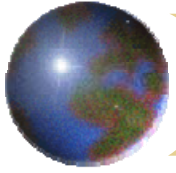
● *Obična ili distributivna kumulacija?*

2. I kad postoje uslovi za zaključenje braka po pravu države čiji je državljanin lice koje želi da zaključi brak pred nadležnim organom Savezne Republike Jugoslavije, neće se dozvoliti zaključenje braka ako, u pogledu tog lica, postoje po pravu Savezne Republike Jugoslavije *smetnje koje se odnose na postojanje ranijeg braka, srodstvo i nesposobnost za rasuđivanje.*

● *Pr. Saudijac i Grkinja (raniji brak), X i Y (duševno bolestan)...*

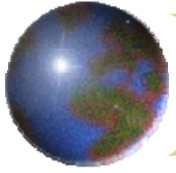
Član 33

Za formu braka merodavno je pravo mesta u kome se brak zaključuje.

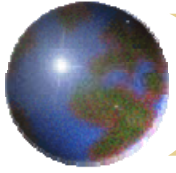
A, lice bez državljanstva sa prebivalištem u Beču i B, državljanka Hrvatske sa prebivalištem u Ljubljani, žele da zaključe brak u Beogradu, gde su se i upoznali. Za uslove za zaključenje braka biće merodavno:

- a) isključivo pravo Srbije,
- b) u pogledu lica A biće merodavno pravo Srbije (jer nema državljanstvo), a u pogledu lica B pravo Hrvatske,
- c) u pogledu lica A biće merodavno pravo Austrije, a u pogledu lica B pravo Slovenije,
- d) u pogledu lica A biće merodavno pravo Austrije, a u pogledu lica B pravo Hrvatske.

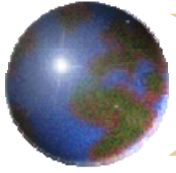
U prethodnom primeru, matičar RS:

- a) nije međunarodno nadležan za zaključenje ovog braka, jer nijedan od budućih supružnika nije državljanin RS, niti ima prebivalište u RS,
- b) venčaće A i B ako su ispunjeni svi uslovi za zaključenje braka,
- c) tražiće odobrenje predsednika opštine da bi zaključio ovaj brak,
- d) tražiće odobrenje diplomatsko-konzularnih predstavništava Austrije, Hrvatske i Slovenije u Beogradu da bi zaključio ovaj brak.

Srpska državljanka i grčki državljanin – oboje sa prebivalištem u Beogradu – odlučili su da, posle godina zabavljanja, ozvaniče svoju vezu. Nakon višemesečnih priprema, brak su sklopili pred sveštenikom u grčkoj pravoslavnoj crkvi u Solunu. Za razliku od srpskog prava, po grčkom pravu, brak zaključen pred sveštenikom grčke pravoslavne crkve smatra se punovažnim, dok su pravila za određivanje merodavnog prava za formu braka identična u srpskom i grčkom pravu. Da li će, sa stanovišta srpskog prava, ovako zaključen brak u Grčkoj biti punovažan?

- a) hoće, jer su ispunjeni uslovi predviđeni grčkim pravom,
- b) neće, jer nisu ispunjeni uslovi predviđeni srpskim pravom,
- c) pošto oba supružnika imaju prebivalište u Beogradu, zaključenje braka u Solunu ima fraudolozan karakter jer se izbegla primena građanske forme braka, pa će, primenom instituta zabrane izigravanja zakona, ovaj brak biti poništen.

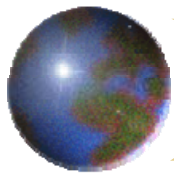

Diplomatsko-konzularni brakovi

- Izjednačeni sa 'domaćim' brakovima
- Uslovi:
  - Oba verenika srpski državljani
  - Naše DKP ovlašćeno da zaključuje takve brakove od strane našeg ministarstva
  - Država domaćin se tome ne protivi (postoji međ. ugovor)

Član 102:

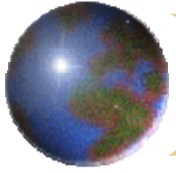
Jugoslovenski državljani mogu u inostranstvu zaključiti brak pred ovlašćenim konzularnim predstavništvom ili diplomatskim predstavništvom Savezne Republike Jugoslavije koje vrši konzularne poslove ako se tome ne protivi država u kojoj se nalazi predstavništvo Savezne Republike Jugoslavije ili ako je to predviđeno međunarodnim ugovorom.

Pravo merodavno za nevažnost braka

Član 34

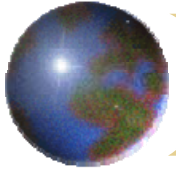
Za nevažnost braka (nepostojanje i ništavost) merodavno je bilo koje pravo po kome je brak zaključen u smislu člana 32. ovog zakona.

Materijalna i formalna ništavost braka po srpskom ZMPP-u utvrđuje se:

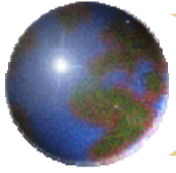
- a) isključivo prema srpskom materijalnom pravu,
- b) prema pravu poslednjeg zajedničkog prebivališta supružnika,
- c) kumulativno, prema pravu državljanstva supružnika,
- d) pravu koje je, prema ZMPP-u, merodavno za razvod braka,
- e) prema pravu mesta zaključenja braka.

Problem u tumačenju čl. 34?

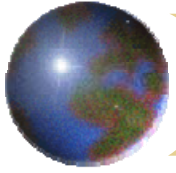
- Brak zaključen u SAD između Saudijsca i Srпкиnje koji imaju prebivalište u SAD. Koliziorna norma SAD: *lex domicilii*
- Poništaj u Srbiji. Merodavno pravo? Pravo SAD ili kumulativno Saudijsko i Srpsko za materijalnu punovažnost, a pravo SAD za formalnu?
- Vremenski sukob zakona? (promena državljanstva ili promena propisa)

Pravo merodavno za razvod braka

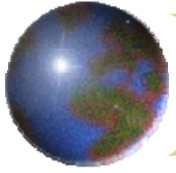
Član 35

1. Za razvod braka merodavno je pravo države čiji su **državljeni** oba bračna druga u *vreme podnošenja tužbe*.
2. Ako su bračni drugovi državljani različitih država u vreme podnošenja tužbe, za razvod braka merodavna su **kumulativno** prava obe države čiji su oni državljani.
3. Ako se brak ne bi mogao razvesti po pravu određenom u stavu 2. ovog člana, za razvod braka merodavno je **pravo Savezne Republike Jugoslavije** *ako je jedan od bračnih drugova imao u vreme podnošenja tužbe prebivalište u Saveznoj Republici Jugoslaviji*.
4. *Ako je jedan od bračnih drugova jugoslovenski državljanin koji nema prebivalište u Saveznoj Republici Jugoslaviji*, a brak se ne bi mogao razvesti po pravu određenom u stavu 2. ovog člana, za razvod braka merodavno je **pravo Savezne Republike Jugoslavije**.

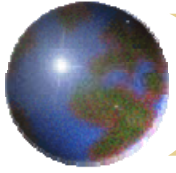
A i B su supružnici i žive i rade u Briselu. A je državljanin Švedske i Belgije, a B je državljanka Belgije i Srbije. Merodavno pravo za razvod njihovog braka pred sudom RS je:

- a) isključivo pravo Srbije,
- b) isključivo pravo Belgije,
- c) kumulativno prava Švedske, Belgije i Srbije,
- d) kumulativno prava Belgije i Srbije,
- e) pravo koje su supružnici izabrali, ukoliko pravo države njihovog zajedničkog državljanstva to dozvoljava.

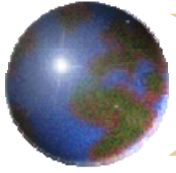
A i B su supružnici, državljani Filipina. Filipinsko pravo ne dozvoljava razvod braka između filipinskih državljana, pa A i B, osećajući da im brak polako zapada u krizu, dolaze u Srbiju, gde stiču i prebivalište. Svoje bračne probleme ne uspevaju da reše, te A odluči da podnese tužbu za razvod braka srpskom sudu. Koje pravo će biti merodavno za razvod braka između A i B?

- a) pravo Filipina,
- b) pravo Srbije,
- c) kumulativno, prava Srbije i Filipina,
- d) pravo Srbije ili pravo Filipina, zavisno šta su stranke izabrale,
- e) primarno bi trebalo da bude merodavno pravo Filipina, ali će srpski sudija primeniti srpsko pravo zbog jasne fraudolozne namere A i B.

A i B, nakon deset godina bračnog života provedenih u Beogradu sele se na Tajland gde oboje stiču prebivalište. A je državljanin Švedske, Belgije i Tajlanda, a B je državljanka Švedske, Belgije i Srbije. Nakon nekoliko godina života provedenih u Bangkoku, A i B odlučuju da se razvedu. B podnosi tužbu Prvom osnovnom sudu u Beogradu za razvod braka. Merodavno pravo za razvod njihovog braka pred sudom RS je:

- a) isključivo pravo Srbije,
- b) isključivo pravo Belgije,
- v) kumulativno prava Švedske, Belgije i Srbije,
- g) kumulativno prava Belgije i Srbije,
- d) pravo koje je u najbližoj vezi sa zajedničkim državljanstvom supružnika,
- d) pravo koje su supružnici izabrali, ukoliko pravo države njihovog zajedničkog državljanstva to dozvoljava,
- đ) pravo Tajlanda i Srbije, kumulativno.

Dejstva braka

Član 36

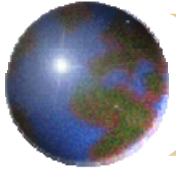
1. Za lične i zakonske imovinske odnose bračnih drugova merodavno je pravo države čiji su oni **državljeni**.
2. Ako su bračni drugovi državljani različitih država, merodavno je pravo države u kojoj imaju **prebivalište**.
3. Ako bračni drugovi nemaju ni zajedničko državljanstvo ni prebivalište u istoj državi, merodavno je pravo države u kojoj su imali **poslednje zajedničko prebivalište**.
4. Ako se merodavno pravo ne može odrediti prema st. 1. do 3. ovog člana, merodavno je pravo **Savezne Republike Jugoslavije**.
  - Mobilni sukob zakona?

Član 37

1. Za ugovorne imovinske odnose bračnih drugova merodavno je pravo koje je **u vreme zaključenja ugovora** bilo merodavno za lične i zakonske imovinske odnose.
2. *Ako pravo određeno u stavu 1. ovog člana predviđa da bračni drugovi mogu izabrati pravo koje je merodavno za bračno-imovinski ugovor, merodavno je pravo koje su oni izabrali.*
  - Izvedena autonomija volje

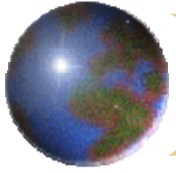
Član 38

1. Ako je brak nevažeći ili je prestao za lične i zakonske imovinske odnose merodavno je pravo određeno u članu 36. ovog zakona.
2. U slučajevima navedenim u članu 36. ovog zakona za ugovorne imovinske odnose bračnih drugova merodavno je pravo određeno u članu 37. ovog zakona.

Filip i Beatris su supružnici i žive i rade u Berlinu. Filip je državljanin Francuske, a Beatris je državljanka Francuske i Nemačke. Merodavno pravo za njihov zakonski bračnoimovinski režim pred sudom RS je:

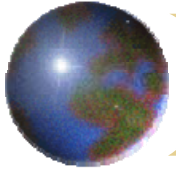
- a) pravo Nemačke,
- b) pravo Francuske,
- v) pravo Srbije,
- g) pravo koje su supružnici izabrali, ukoliko inače merodavno pravo takav izbor dozvoljava,
- d) pravo koje su supružnici izabrali, ukoliko pravo države njihovog zajedničkog državljanstva to dozvoljava,
- đ) alternativno, prava Nemačke i Francuske.

A i B su supružnici i žive i rade u Moskvi. A je državljanin Rusije i Kazahstana, a B je državljanka Rusije i Srbije. Merodavno pravo za njihov bračnoimovinski režim pred sudom RS je:

- a) kumulativno prava Rusije, Srbije i Kazahstana,
- b) kumulativno prava Rusije i Srbije,
- c) isključivo pravo Srbije,
- d) isključivo pravo Rusije,
- e) pravo koje su supružnici izabrali, ukoliko pravo države njihovog zajedničkog državljanstva to dozvoljava.

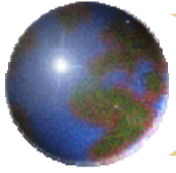

Imovinski odnosi u vanbračnoj zajednici

Član 39

1. Za imovinske odnose lica koja žive u vanbračnoj zajednici merodavno je pravo države čiji su oni **državljeni**.
2. Ako lica iz stava 1. ovog člana nemaju isto državljanstvo, merodavno je pravo države u kojoj imaju **zajedničko prebivalište**.
3. Za ugovorne imovinske odnose između lica koja žive u vanbračnoj zajednici merodavno je pravo koje je u vreme zaključenja ugovora bilo merodavno za njihove imovinske odnose.
  - *Nedostaje poslednje zajedničko prebivalište! Problem: zahtev za izdržavanje po prestanku vanbračne zajednice*

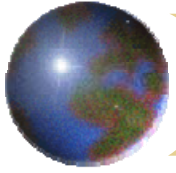

Očinstvo/materinstvo – priznavanje, utvrđivanje ili osporavanje

Član 41

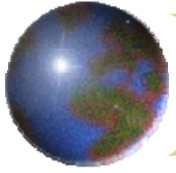
Za priznavanje, utvrđivanje ili osporavanje očinstva, odnosno materinstva merodavno je pravo države čiji je državljanin u vreme rođenja deteta bilo lice čije se očinstvo, odnosno materinstvo priznaje, utvrđuje ili osporava.

- ❖ Status deteta: bračno poreklo (čl. 36 –lična dejstva braka), vanbračno poreklo (čl. 41)

Za priznavanje, utvrđivanje ili osporavanje oćinstva, odnosno materinstva merodavno je:

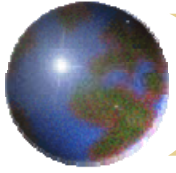
- a) pravo države ćiji je državljani bilo dete u vreme rođenja,
- b) pravo države ćiji je državljani dete u trenutku pokretanja postupka za priznavanje, utvrđivanje ili osporavanje oćinstva, odnosno materinstva
- c) pravo države ćiji je državljani u vreme rođenja deteta bilo lice ćije se oćinstvo, odnosno materinstvo priznaje, utvrđuje ili osporava,
- d) pravo države ćiji je državljani pokretać postupka za priznavanje, utvrđivanje ili osporavanje oćinstva, odnosno materinstva.

Merodavno pravo za odnose između roditelja i dece

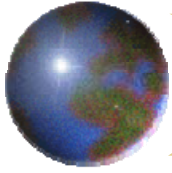
Član 40

1. Za odnose između roditelja i dece merodavno je pravo države čiji su oni **državljeni**.
2. Ako su roditelji i deca državljani različitih država, merodavno je pravo države u kojoj svi oni imaju **prebivalište**.
3. Ako su roditelji i deca državljani različitih država, a nemaju prebivalište u istoj državi, *merodavno je pravo Savezne Republike Jugoslavije ako je dete ili koji od roditelja jugoslovenski državljanin.*
4. Za odnose između roditelja i dece koji nisu predviđeni u st. 1. do 3. ovog člana merodavno je pravo države čiji je **državljanin dete**.

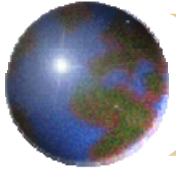

Haška konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice dece, 1980

- ⊕ April, 2014: 92 države je ratifikovale
- ⊕ U periodu 2008-2011 evidentirano je 60 slučajeva međunarodne otmice dece koja su odvedena iz Srbije ili dovedena u nju!
- ⊕ Ciljevi konvencije:
  - ⊞ Hitan povratak dece koja su protivpravno odvedena ili zadržana u bilo kojoj državi ugovornici
  - ⊞ Poštovanje u drugim državama ugovornicama prava na staranje i prava na viđenje koja su ustanovljena u dotičnoj državi ugovornici.
- ⊕ Primenjuje se kad je dete (mlađe od 16 godina) neposredno pre bilo kakve povrede prava na staranje ili na viđenje imalo *uobičajeno boravište* u državi ugovornici i ako je odvedeno ili zadržano u nekoj državi ugovornici.

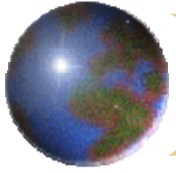
- Protivpravno odvođenje ili zadržavanje podrazumeva takav akt kojim je povređeno *pravo na staranje* (bilo zakonsko bilo na osnovu odluke organa države) tj. ako je taj akt protivpravan prema pravu države u kojoj je neposredno pre odvođenja ili zadržavanja dete imalo uobičajeno boravište.
- Posledica: nadležni organ države u kojoj se dete nalazi naložiće u roku od 6 nedelja od dana pokretanja postupka *hitani povratak* deteta u državu njegovog uobičajenog boravišta.
  - ❖ Povratak bez odlaganja ako je proteklo manje od godinu dana od otmice ili zadržavanja. U suprotnom samo u slučajevima u kojima se utvrdi da se dete nije integrisalo u novu sredinu!!!
- **Odbijanje povratka** ako:
  - ❖ Ako se roditelj naknadno ili prethodno složio sa odvođenjem deteta
    - Prećutna saglasnost?
  - ❖ Fizičke ili psihičke traume koje bi povratak izazvao kod deteta (npr. majka otmičar – da li odvojiti dete od majke ako ona nema adekvatne uslove za život u državi u kojoj je otac?)
  - ❖ Ako se dete, koje je dovoljno zrelo, protivi povratku
  - ❖ Ako bi to predstavljalo kršenje osnovnih principa zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda države kojoj je upućen zahtev (rezerva javnog poretka)

Pravo merodavno za uslove i zasnivanje usvojenja

Član 44

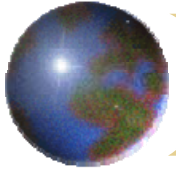
1. Za uslove zasnivanja usvojenja i prestanka usvojenja merodavno je pravo države čiji su **državljeni** usvojlac i usvojenik.
2. Ako su usvojlac i usvojenik državljani različitih država, za uslove zasnivanja usvojenja i prestanka usvojenja merodavna su **kumulativno** prava obe države čiji su oni državljani.
3. Ako bračni drugovi zajednički usvajaju, pored prava države čiji je državljanin usvojenik, merodavna su za uslove zasnivanja usvojenja i prestanka usvojenja i prava država čiji su državljani **i jedan i drugi bračni drug**.
4. Za oblik usvojenja merodavno je **pravo mesta gde se usvojenje zasniva**.

Poznata pevačica M, državljanka SAD i Italije sa prebivalištem u Njujorku, želi da usvoji lice A, staro godinu dana, bez državljanstva, koje se, otkako je dve nedelje posle rođenja nađeno u Pančevu, nalazi u domu za napuštenu decu u Beogradu. Koje pravo će biti merodavno za usvojenje lica A pred nadležnim organom Republike Srbije?

- a) isključivo pravo Srbije,
- b) isključivo pravo SAD,
- c) isključivo pravo Italije,
- d) kumulativno, pravo SAD i Italije,
- e) kumulativno pravo SAD i Srbije,
- f) kumulativno, pravo SAD, Italije i Srbije,
- g) opisana situacija ne predstavlja odnos privatnog već javnog prava, te stoga nije regulisana ZMPP-om.

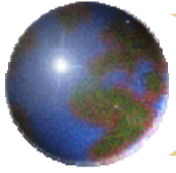

Pravo merodavno za dejstvo usvojenja

Član 45

1. Za dejstvo usvojenja merodavno je pravo države čiji su **državljeni** usvojlac i usvojenik *u vreme zasnivanja usvojenja*.
2. Ako su usvojlac i usvojenik državljani različitih država, merodavno je pravo države u kojoj imaju **prebivalište**.
3. Ako su usvojlac i usvojenik državljani različitih država, a nemaju prebivalište u istoj državi, merodavno je **pravo Savezne Republike Jugoslavije** *ako je jedan od njih jugoslovenski državljanin*.
4. Ako u slučaju iz stava 3. ovog člana ni usvojlac ni usvojenik nisu jugoslovenski državljani, merodavno je pravo države čiji je **državljanin usvojenik**.

Pravo merodavno za obaveze izdržavanja

- Među bračnim partnerima (dejstva braka – čl. 36-38)
- U vanbračnoj zajednici (čl. 39)
- Između roditelja i dece (čl. 40)
- Između usvojioca i usvojenika (čl. 45)
- Između ostalih srodnika

Član 42

Za obavezu izdržavanja između krvnih srodnika, osim roditelja i dece, ili za obavezu izdržavanja srodnika po tazbini merodavno je pravo države čiji je državljanin srodnik od kog se zahteva izdržavanje.